

การบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4* Sufficiency Economy Philosophy Management in Schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 4

คุณวิวัฒน์ แก้วอินทร์, สุทธิพงษ์ สวัสดิ์ท่า, วรพัทธ์ ศิริโชค,
วชิรพันธ์ ดีสวน, พิเชษฐ์ ปรสอน และ-ประดิษฐ์ โยเหลา
Dutsadeewat Kaew-In, Suttipong Sawatta, Worapat Sirichok,
Wachiraphan Deesuan, Pichet Pronson and Pradit Yolao
โครงการจัดตั้งวิทยาลัยมหานครขอนแก่น
Mahanakorn KhonKean College Established Program, Thailand
Corresponding Author, E-mail: info@esu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 364 คน ได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9246 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test Independent Samples Test) และสถิติทดสอบ F-test (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

---

*ได้รับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2561; ตอรับตีพิมพ์: 3 สิงหาคม 2561

Received: February 14, 2018; Accepted: August 3, 2018

2. ข้อเสนอแนะในการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาที่สำคัญคือ ควรมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการชี้แจงประชุม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ: การบริหาร; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The research objectives were to compare conditions, problems and to present guidelines of sufficiency economy philosophy management in schools under KhonKaen primary educational service area office 4. The research sample of 364 respondents derived from stratified random sampling consisted of school principals and teachers. The data collecting tool was a questionnaire with overall .9246 reliability. The statistical data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test independent test, and F-test (One Way ANOVA).

The research findings were as follows:

1. The condition of Sufficiency Economy Philosophy management as a whole and in detailed dimensions were at high level with the overall problem and in detailed dimensions at medium level. Comparing sufficiency economy philosophy management condition in schools categorizing as position and experience, the overall results were not different. Comparing as a whole the management problems categorizing as condition and experience, they were different with. statistical significance at. 01 level.

2. Major guidelines for sufficiency economy philosophy management in schools are integrating the sufficiency economy philosophy with school curriculum, meeting for knowledge of sufficiency economy philosophy, creating cool, clean, beautiful, safe, facilitating environment for learning, supporting school budget for sufficiency economy philosophy activities, collaborating with community in activities on environment, social,

economic, cultural development according to sufficiency economy philosophy, and good role modeling of school principal.

Keywords: Management; Sufficiency Economy Philosophy; Primary Educational Service Area

1. บทนำ

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมา เป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมขององค์กร ภูมิสังคมของประเทศหรือความพร้อมของคน และระบบ นอกจากนี้แล้วการหวังพึ่งพินิจความรู้ เงินลงทุน หรือตลาดจากภายนอกประเทศ มากเกินไป โดยไม่เตรียมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอก ในขณะที่เดียวกันปัญหา ซึ่งทับถมมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายทุน กระจายความเจริญ และกระจายรายได้ ระหว่างกลุ่มคน และในเชิงพื้นที่ เกิดปัญหาทางสังคม ความหย่อนยานทางศีลธรรม ความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทยตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Subcommittee on Sufficiency Economy, 2005 : 6-7)

ด้วยเหตุนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ได้ริเริ่มและดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความรู้ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งสานต่อความคิด และเชื่อมโยงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ และขยายผลในทางปฏิบัติ ในทุกภาคส่วนของสังคม โดยดำเนินการผ่านแผนงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ แผนงานการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาวิชาการ แผนงานการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และแผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่สาม พบว่า มีข้อเสนอแนะ ให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะในการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับในเชิงวิชาการ และในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างให้นักเรียนเป็น

ผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม สิ่งแวดล้อม (Subcommittee on Sufficiency Economy, 2005 : 19-32) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านแผนการเรียนรู้อีกกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ การปฏิบัติงาน เน้นการมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มงานภายในสถานศึกษา หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกับร่วมกัน กำหนดนโยบาย และวางยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ โดยเชื่อมโยงและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา และมาตรฐานระดับชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2536 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้แนวทางในการพัฒนามีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้ง รู้เท่าทันสถานการณ์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำหลักดังกล่าวไปใช้ในวิถีครอบครัว และร่วมกันสร้างสังคมแห่งความสุข สังคมแห่งความพอเพียงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติงานผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 2,537 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 364 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Phra Maitri Paripunana (Bunsit), 2017 : 111-123) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มเท่ากับ 0.05 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้นในการแบ่ง 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอน้ำพอง อำเภอกระนวน อำเภอเขาสมันต์ อำเภออุบลรัตน์ และอำเภอซำสูง แล้วกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนของจำนวนประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการ โดยจำแนกเนื้อหาในการ

สอบถามออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบ t-test (Independent Samples Test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดไปหาค่าสุดคือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.29$) รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ($\bar{x} = 4.16$) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{x} = 4.14$) ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{x} = 4.13$) ด้านการวางแผน ($\bar{x} = 4.11$) และด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 4.08$) ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$) ด้านที่มีระดับปัญหาสูงสุดคือ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{x} = 3.32$) รองลงมาคือ

ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 3.25$) ด้านวิชาการ ($\bar{x} = 3.15$) ด้านการวางแผน ($\bar{x} = 3.05$) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{x} = 3.04$) และด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ($\bar{x} = 2.87$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบันทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี (Tantiwechkul, 2007) ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นแผนที่

ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2002) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) ได้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางเพื่อมุ่งพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงาน สร้างรายได้ พาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาสู่ความเป็นสังคมที่เข้มแข็งมีคุณภาพต่อไป และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล ปีงบประมาณ 2550-2551 กำหนดไว้ว่า “กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรหลักที่มุ่งจัดและส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เสริมสร้างสังคมคุณธรรม พัฒนาสังคมฐานความรู้ และยืนหยัดในเวทีโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย” และยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พ.ศ. 2550-2554 ไว้ว่า “กระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งจากแนวนโยบายดังกล่าว ทำให้สถานศึกษา ได้ดำเนินการโครงการมาอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้มีสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา ศรีลับขวา (Srilabkhwa, 2008) ที่ศึกษาสภาพการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของสมมติ สมพงษ์ภักดี (Somphwngphakdi, 2007) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ

และด้านวิชาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของสันติ พรหมขันธ์ (Phromkhanth, 2004) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ส่วนข้าราชการครูในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาอาจให้ความสำคัญกับเรื่องสถานที่ทำการเกษตร หรือทฤษฎีใหม่ที่จะต้องดำเนินการในสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่เท่านั้นกลุ่มตัวอย่าง จึงให้ความเห็นว่ามีความมากกว่าด้านอื่นๆ แต่ในความเป็นจริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอ

สมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (Subcommittee on Sufficiency Economy, 2007 : 4-5)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จะเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของ

ทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอน เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ความพอเพียงในแต่ละระดับ เศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ในแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน (Phibulsarawuth, 2007 : 152)

ดังนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ที่ใช้คุณธรรมกำกับความรู้ เป็นการพัฒนาตัวเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ เพื่อให้คนส่วนใหญ่พอมีพอกินพอใช้สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเพื่อให้คนกับธรรมชาติอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ยั่งยืน และให้แต่ละคนดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรี รักเหง้าทางวัฒนธรรม ส่วนในด้านงบประมาณนั้นอาจมองว่าการดำเนินการใดๆ จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณดำเนินการ แต่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกิน และอยู่ดีมีสุขพึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือกทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ ไม่ได้เน้นที่การลงทุน (Ministry of Education, 2008 : 3) ในขณะที่ด้านวิชาการที่เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งนั้น อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานในด้านนี้ส่วนใหญ่สถานศึกษาได้ดำเนินการตามสภาพของตนเอง และเน้นที่ภาคปฏิบัติจึงทำให้มีปัญหาด้านวิชาการอยู่บ้าง โดยเฉพาะในประเด็น

ของการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ วิจัย การจัดสรรทรัพยากรภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม รวมถึงการชี้แจง การประชุม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญและสนใจในปัญหาต่างๆ เหล่านี้ให้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการรับรู้เกี่ยวกับแนวนโยบายดังกล่าวได้มีการเผยแพร่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น และสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งการรับรู้ข่าวสารภายในเป็นไปได้เป็นอย่างดีจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมมติ สมพงษ์ภักดี ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร

โรงเรียนมีการรับรู้ อยู่ในระดับมากกว่าครูผู้สอน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ และจำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูผู้สอนเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยของระดับปัญหามากกว่าผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาในการดำเนินงานแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หรือด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ซึ่งการมองปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีมุมมองและแนวคิดที่ต่างกัน โดยผู้บริหารจะมองในภาพรวมของปัญหาที่ไม่ลงลึกในรายละเอียดของการปฏิบัติแต่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงจะให้ทัศนะในรายละเอียดของปัญหา ซึ่งย่อมต้องมีมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ดังนั้น การพิจารณาแก้ปัญหาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรใช้มาตรการหรือวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไปด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ด้านงบประมาณมีการปฏิบัติต่ำกว่าทุกๆ ด้าน ดังนั้น ควรมีการปฏิบัติในด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น เช่น มีการวางแผนการจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรายงานผลการควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยงในการใช้งบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ปัญหาการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยปัญหาสูงสุดคือ ด้านอาคารสถานที่ ดังนั้น ควรมีการบริหารในเรื่องนี้ให้มากขึ้น เช่น การสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำแผนงาน โครงการรวมทั้งมีแนวปฏิบัติในการใช้อาคารสถานที่ที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สวยงาม สะอาดร่มรื่นปลอดภัย เชื่อมต่อการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ดังนั้น การพิจารณาแก้ปัญหาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรใช้มาตรการหรือวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในเชิงลึกแต่ละด้านให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาต่อไป เช่น ด้านการวางแผน ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หรือด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อได้ข้อมูลหรือ

สารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา เช่น รูปแบบการบริหารสถานศึกษาศึกษาพอเพียง

2.4 ควรใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

References

- Ministry of Education. (2008). *Sufficient Education Management*. Bangkok : The Work of Synthesizing the Lessons Learned. Crown Property Bureau and the Ministry of Education.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2002). *National Economic and Social Development Board No. 9 (2002-2006)*. Bangkok : The Office of the Prime Minister.
- Phibulsarawuth, P. (2007). *Sufficiency Economy Philosophy and Application*. Bangkok : Sufficiency Economy Research Office of the Permanent Secretary for Education.
- Phra Maitri Paripunana (Bunsit). (2017). Residents' Opinions on Infrastructural Operations of Tambon Administration Organization in Wapi Pathum District, Mahasarakham Province. *Dhammathas Academic Journal*, 17(1), 111-123.
- Phromkhanth, S. (2004). State and Problems of Sufficiency Economy Project Under the New Theory in the Leading School Under the Office of Primary Province and the Province of Loei. *Master of Education Degree in Educational Administration*. Loei : College Rajabhat Loei University.
- Srilabkhwa, P. (2008). The Use of Sufficiency Economy Philosophy in Management. School Education in Amphoe Bang Fang Office of KhonKaen Educational Service Area 4. *Master of Education Thesis Faculty of Management Studies*. Graduate School : Loei Rajabhat University.

- Subcommittee on Sufficiency Economy. (2005). *Creating a Sufficiency Economy Movement. Printed at 2*. Bangkok : Sufficiency Economy Research Office of the Permanent Secretary for Education.
- Somphwngphakdi, S. (2007). The Implementation of Sufficiency Economy Philosophy as Perceived by Administrators and Teachers in Elementary Schools Udon Thani Educational Service Area Office. *Master of Education Thesis Educational Administration*. Graduate School : Udon Thani Rajabhat University.
- Tantiwechkul, S. (2007). *Sufficient Economy*. http://www.nesac.go.th/NESAC_LIVE/suff_eco/. (Accessed 10 September 2007).

